

Københavns Universitet

Notat om miljøbettinget tilskud

Tvedegaard, Niels Kjær; Jacobsen, Brian H.

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Tvedegaard, N. K., & Jacobsen, B. H., (2015). Notat om miljøbettinget tilskud, 15 s., aug. 14, 2014. IFRO Udredning, Nr. 2015/24

IFRO Udredning

Notat om
miljøbetinget tilskud

Niels Tvedegaard
Brian H. Jacobsen

IFRO Udredning 2015 / 24

Notat om miljøbetinget tilskud

Forfattere: Niels Tvedegaard, Brian H. Jacobsen

Som bilag til denne udredning er inddraget svar på tre uddybende spørgsmål til udredningen. Disse svar er udarbejdet af Brian H. Jacobsen

Udarbejdet for NaturErhvervstyrelsen i henhold til aftale mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om forskningsbaseret myndighedsberedskab.

Udgivet juli 2015

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Københavns Universitet
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi
Niels Tvedegaard og Brian H. Jacobsen

Notat om miljøbetinget tilskud

Baggrund

NaturErhvervstyrelsen (NAER) har anmodet IFRO om at foretage en beregning af satsen for det miljøbetingede tilskud. Det er i bestillingen ønsket at få belyst to alternative scenarier: 1) hvor ordningen kan omfatte både økologer og konventionelle, og 2) hvor ordningen alene skal være målrettet de økologiske landmænd. Forskellen mellem 1) og 2) vil først og fremmest være, at de økologiske landmænd vil kunne få en højere salgspris for deres produkter i kraft af deres økologiske autorisation, mens de konventionelle ikke vil kunne opnå en sådan merpris.

Betingelserne for at opnå det miljøbetingede tilskud er følgende:

- Der må ikke bruges andre plantebeskyttelsesmidler end dem, der er tilladt til økologisk jordbrugsproduktion.
- Der må højst bruges 140 kg total kvælstof i gennemsnit pr. ha harmoniareal pr. planperiode, *eller* kvælstof forbruget må maksimalt udgøre 75 pct. af afgrødens kvælstofnorm.

Metode

For opnåelse af det miljøbetingede tilskud skal driften ske uden pesticider. I det tilfælde, ordningen alene gælder økologiske bedrifter, så vurderes det, at en sammenligning mellem ensartede økologiske og konventionelle bedrifter giver den bedste vurdering af det indkomsttab, der er forbundet med økologisk drift. I den sammenligning fratrækkes det nuværende økologi-tilskud, når behovet for støtte beregnes. Analysen omfatter i udgangspunktet en række år 2010-12, da der er betydelig udsving i indkomsten over årene. Således var indtjeningen i 2009 meget lav. De analyserede driftsgrene er mælkeproduktion og planteproduktion, da de dækker langt den overvejende del af den økologiske produktion i Danmark. Analysen inkluderer også en vurdering af indkomsten på mælkebedrifter med henholdsvis under og over 1,7 DE/ha for at vurdere, om indkomstniveauet på konventionelle bedrifter med over 1,7 DE/ha er højere end gennemsnittet.

Analysen baseres på heltidsbedrifter, da der blandt deltidsbedrifter er en betydelig lønindkomst, der ikke stammer fra landbruget.

For de konventionelle bedrifter, der drives under reglerne for miljøbetinget drift (ekstensivt drift), tages der udgangspunkt i ældre analyser af omkostningerne ved ikke længere at kunne bruge pesticider (se Tvedegaard, 2008). Til belysning af de økonomiske konsekvenser ved drift uden pesticider tages der udgangspunkt i rapport nr. 107 (fra 1999), Driftsøkonomiske konsekvenser af en pesticidudfasning fra Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut. Rapporten belyser tilpasninger og omkostninger ved udfasning af pesticider for de forskellige jord- og driftstyper. Analyserne i rapporten tager udgangspunkt i en driftsøkonomisk pesticidmodel (DØP modellen), som er udviklet for Pesticidudvalget. Modellen er en adfærdsmodel, hvor det antages at driftslederen optimerer det økonomiske afkast uden pesticider. Det betyder fx, at afgrødesammensætningen ændrer sig, og at der anvendes mekanisk ukrudtsbekæmpelse.

Indkomsttab ved økologisk dyrkning

Til beregning af behov for MB basistilskud, kun tilgængeligt for økologer, ses der på regnskabstal i årene 2009-2012 (kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.). Fordelen ved brug af regnskaber er, at de afspejler den faktiske indkomst og omkostninger forbundet med produktionen. Der tages således udgangspunkt i de gældende regler for henholdsvis konventionel og økologisk produktion fra samme periode. Behovet for tilskud belyses ud fra forskellen i økonomisk resultat mellem konventionel og økologisk drift fordelt på mælkeproduktion og planteavl samt en samlet opgørelse for henholdsvis konventionel og økologisk produktion. Denne analyse er suppleret med en analyse af indkomsten på konventionelle kvægbedrifter med over og under 1,7 DE/ha. Baggrunden er et ønske om at fastslå, om bedrifter med mere end 1,7 DE/ha har en højere indkomst, og om det således var bedrifter med en høj husdyrhed, der er med til at øge den støtte, der skal gives, således at økologiske kvægbedrifter tjener ligeså meget som deres konventionelle kollegaer. Analysen tager udgangspunkt i ejet eller forpagtet areal og omfatter således ikke gylleaftaler m.m. Regnskabstallene gælder allerede omlagte bedrifter og afspejler således ikke evt. ekstraomkostninger og indkomsttab forbundet med omlægningsperioden, der behandles i separat notat.

Hvad angår kvælstoftildeling, så fremgår den ikke direkte af regnskaberne, men tidligere analyser foretaget af Plantedirektoratet i bl.a. 2000 har vist, at de økologiske bedrifter kun tilførte ca. 51 kg effektivt N pr. ha set i forhold til en norm på 137 kg effektivt N pr. ha. Der er ikke grund til at tro, at denne opgørelse er meget forskellig for 2010-2012, hvorfor det kan konkluderes, at grænsen på 140 kg N (total N) pr. ha ikke i praksis er en begrænsning på økologiske bedrifter. Denne mængde vil fx på en kvægbedrift svare til 98 kg effektivt N (fra gylle), og den faktiske tildeling på økologiske bedrifter er som angivet lavere.

Mælkeproduktion

Det fremgår af tabel 1, at driftsresultat efter ejer aflønning er negativt i alle 4 år, og at underskuddet pr. ha for 2010-2012 udgør ca. 3.400 kr. pr. ha for konventionel mælkeproduktion.

Tabel 1. Konventionel mælkeproduktion, heltidsbedrifter

	2010	2011	2012	Gns. 2010-12
JORDBRUGSAREAL, HA, PRIMO	135	120	140	
Malkekøer, antal, primo	142	152	160	
Bruger (arbejdsindsats), timer	2.274	2.250	2.260	
BRUTTOUDBYTTE, 1000 kr.	4.528	4.967	5.764	
DRIFTSOMKOSTNINGER, 1.000 kr.	4.100	4.409	5.080	
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT, 1000 kr.	428	558	684	
GENERELLE DRIFTSTILSKUD, 1000 KR.	467	427	490	
Heraf støtte gennem landdistriktsmidler (generelle driftstilskud) 1000 kr.	9	8	13	
Heraf enkeltbetalingsordning, 1000 kr.	457	418	473	
DRIFTSRESULTAT, 1000 KR.	-174	110	185	
DRIFTSRESULTAT EFTER EJER AFLØNNING, 1000 kr.	-650	-361	-313	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, 1000 kr.	-659	-369	-330	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, kr. pr. ha	-4.892	-3.065	-2.359	-3.439

Det fremgår af tabel 2, at driftsresultat efter ejer aflønning også er negativt for den økologiske mælkeproduktion i alle 4 år, og at underskuddet pr. ha fra 2010-2012 udgør ca. 2.450 kr. pr. ha. I dette beløb er fratrukket økologistøtte som bogført under landdistriktsstøtten. Uden økologistøtte tjener de økologiske mælkeproducenter således ca. 980 kr. pr. ha mere end deres konventionelle kollegaer. Dette forklarer også, hvorfor tilgangen til omlægning til økologisk mælkeproduktion fortsat er høj.

Tabel 2. Økologisk mælkeproduktion, heltidsbedrifter

	2010	2011	2012	Gns. 2010-12
JORDBRUGSAREAL, HA, PRIMO	187	190	200	
Malkekøer, antal, primo	141	143	155	
Bruger (arbejdsindsats), timer	2.288	2.257	2.295	
BRUTTOUDBYTTE, 1000 kr.	4.950	5.644	6.254	
DRIFTSOMKOSTNINGER, 1.000 kr.	4.457	4.938	5.476	
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT, 1000 kr.	493	706	779	
GENERELLE DRIFTSTILSKUD, 1000 KR.	709	723	584	
Heraf støtte gennem landdistriktsmidler (generelle driftstilskud) 1000 kr.	172	146	11	
Heraf enkeltbetalingsordning, 1000 kr.	536	575	570	
DRIFTSRESULTAT, 1000 KR.	22	300	252	
DRIFTSRESULTAT EFTER EJER AFLØNNING, 1000 kr.	-469	-177	-244	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, 1000 kr.	-641	-323	-447	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, kr. pr. ha	-3.427	-1.706	-2.241	-2.458

Forskel til konventionel driftsresultat, kr. pr. ha	1.465	1.359	118	981
---	-------	-------	-----	-----

I tabel 3 og 4 beskrives indtjeningen for konventionel mælkeproduktion for bedrifter med over eller under 1,7 DE/ha. Analysen viser, at bedrifter med en høj husdyrintensitet (over 1,7DE/ha) har et dårligere resultat end bedrifter med under 1,7 DE/ha (900 kr. pr. ha lavere). Forklaringen på dette synes at være, at år, hvor indkøb af foder er dyrt grundet høje kornpriser, er en ulempe for de bedrifter, der har den højeste husdyrintensitet. Omvendt vil det være en fordel i perioder med lave foderpriser.

Ser man på afstanden til økologisk drift så har de husdyrekstensive et resultat, der er 500 kr. pr. ha ringere, mens de husdyrintensive har et resultat, der er 1.400 kr. pr. ha ringere. Det, at begge de konventionelle grupper ligger med en lavere indkomst, viser, at der ikke ved at inddrage de husdyrintensive bedrifter er belæg for at betale et højere økologitilskud. Denne situation opstår kun, når de konventionelle husdyrintensive kvægbedrifter har en højere indkomst end både de konventionelle husdyrekstensive og de økologiske bedrifter. Men her er situationen omvendt, idet de økologiske bedrifter har den højeste indkomst, selvom den også er negativ, når ejeren skal aflønnes.

Tabel 3. Konventionel mælkeproduktion, heltidsbedrifter under eller lig 1,7 DE/ha

	2010	2011	2012	Gns. 2010-12
JORDBRUGSAREAL, HA, PRIMO	156	137	150	
Malkekøer, antal, primo	119	121	122	
Bruger (arbejdsindsats), timer	2644	2592	2675	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, 1000 kr.	-663	-364	-262	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, kr. pr. ha	-4250	-2657	-1888	-2.932

Note: Areal er her ejet eller forpagtet, men omfatter ikke gylleaftaler m.m.

Tabel 4. Konventionel mælkeproduktion, heltidsbedrifter over 1,7 DE/ha

	2010	2011	2012	Gns. 2010-12
JORDBRUGSAREAL, HA, PRIMO	120	113	135	
Malkekøer, antal, primo	157	164	179	
Bruger (arbejdsindsats), timer	2595	2543	2687	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, 1000 kr.	-654	-363	-336	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, kr. pr. ha	-5525	-3291	-2624	-3.813

Note: Areal er her ejet eller forpagtet, men omfatter ikke gylleaftaler m.m.

Hvad angår planteproduktion, fremgår det af tabel 5, at der også her er en negativ indkomst pr. ha de første 2 år, men i 2012 er indtjeningen positiv. Gennemsnittet for 2010-2012 er 31 kr. pr. ha. Den økologiske planteproduktion giver et negativ resultat i alle 3 år, og gennemsnittet for 2010-2012 udgør -1.800 kr. pr. ha (se tabel 6). Samlet betyder dette, at det økologiske resultat for planteavlere er 1.830 kr. pr. ha ringere end for de konventionelle bedrifter. Tallene for planteavlere indeholder ikke frugt-/bæravl, der behandles særskilt i separat notat.

Tabel 5. Konventionel planteproduktion, heltidsbedrifter

	2010	2011	2012	Gns. 2010-12
JORDBRUGSAREAL, HA, PRIMO	231	227	239	
Malkekøer, antal, primo	0	2	1.854	
Bruger (arbejdsindsats), timer	1.944	1.867	3.942	
BRUTTOUDBYTTE, 1000 kr.	2.847	3.212	2.799	
DRIFTSOMKOSTNINGER, 1.000 kr.	2.159	2.546	1.143	
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT, 1000 kr.	688	666	577	
GENERELLE DRIFTSTILSKUD, 1000 KR.	524	527	7	
Heraf støtte gennem landdistriktsmidler (generelle driftstilskud) 1000 kr.	4	13	570	
Heraf enkeltbetalingsordning, 1000 kr.	520	513	704	
DRIFTSRESULTAT, 1000 KR.	245	231	704	
DRIFTSRESULTAT EFTER EJERAFLØNNING, 1000 kr.	-129	-136	332	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, 1000 kr.	-133	-149	318	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, kr. pr. ha	-576	-657	1.327	31

Tabel 6. Økologisk planteproduktion, heltidsbedrifter

	2010	2011	2012	Gns. 2010-12
JORDBRUGSAREAL, HA, PRIMO	215	245	279	
Malkekøer, antal, primo	0	0	1.879	
Bruger (arbejdsindsats), timer	1.807	1.783	3.272	
BRUTTOUDBYTTE, 1000 kr.	1.828	2.226	2.490	
DRIFTSOMKOSTNINGER, 1.000 kr.	1.580	1.698	781	
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT, 1000 kr.	247	528	640	
GENERELLE DRIFTSTILSKUD, 1000 KR.	645	722		
Heraf støtte gennem landdistriktsmidler (generelle driftstilskud) 1000 kr.	160	163	638	
Heraf enkeltbetalingsordning, 1000 kr.	485	559	137	
DRIFTSRESULTAT, 1000 KR.	0	243	137	
DRIFTSRESULTAT EFTER EJERAFLØNNING, 1000 kr.	-369	-125	-288	
Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, 1000 kr.	-528	-288	-494	

Driftsresultat efter ejer aflønning excl. landdistriktsstøtte, kr. pr. ha	-2.456	-1.173	-1.771	-1.800
Forskel til konventionel driftsresultat, kr. pr. ha	-1.880	-516	-3.097	-1.831

En sammenligning for alle konventionelle og økologiske bedrifter viser et gennemsnitligt underskud på for 2010-2012 på henholdsvis -16 og -2115 kr. pr. ha. Samlet for alle bedrifter er indtjeningen på de økologiske bedrifter således 2.100 kr. pr. ha lavere. Når dette adskiller sig fra ovenstående resultat, så skyldes det sandsynligvis høj indtjening blandt pelsavlere m.fl., hvorfor sammenligningen ikke er helt reel. Det kan konkluderes, at de økologiske mælkeproducenter har en større indtjening pr. ha end deres konventionelle kollegaer, mens de økologiske planteavlere har haft en lavere indtjening end deres konventionelle kollegaer.

Ovenstående tager udgangspunkt i, at der stilles krav om max 140 kg N pr. hektar, som var gældende regel for økologerne i årene 2008-2012, samt at der importeres max 70 kg N i konventionelt gødning. Hvis det forudsættes, at der ikke var nogen særlig N-begrænsning ved økologisk drift, så vil økonomien blive forbedret i enkelte tilfælde, men som tidligere anført, anvendes der typisk noget mindre end 140 kg N pr. ha. Omvendt kan nogle planteavlere i praksis være begrænset af manglende adgang til økologisk gødning. Denne situation behandles i et separat notat.

Indkomstab når konventionelle bedrifter vælger miljøbetiget drift

I det følgende belyses dels kvælstofbegrænsningen, dels omkostningen ved ikke at kunne tildele pesticider.

Kvælstof

Kvælstofdelen belyses ved at se på landbrugets forbrug af gødning opgjort af Plantedirektoratet. Fødevarerhverv foretager ikke længere denne type opgørelser, hvorfor gødningsforbruget ikke er angivet for senere år, men det vurderes, at niveauet stort set er det samme. Det vurderes, at den effektive mængde N tilført bedrifterne (konventionelle og økologer) fortsat er som angivet i tabel 1. Den tilførte mængde effektiv N udgør således ca. 125 kg N pr. ha, dog har kvægbedrifterne en tilførsel på ca. 145 kg N pr. ha, hvilket ligger over grænsen på 140 kg N pr. ha. Der findes pt. ikke nyere tilgængelige tal. Som tidligere anført, ligger N-tildelingen på de økologiske bedrifter noget lavere, svarende til 51 kg effektivt N pr. ha, hvilke svarer til ca. 75-80 kg total N pr. ha dengang. Dette svarer til anbefalinger fra økologisk landsforening (Bjarne Hansen) der højst foreslår brug af 100 kg total N pr. ha, men også i nogle tilfælde lavere mængder.

TABEL 7. Kvælstoftildeling og kvælstofkvote 2004/2005

	Antal	Areal ha	Handels gødning	Organisk gødning ¹	Husdyr gødning ¹	Tilført ²	Kvote
			Kg N pr. bedrift			kg N/ha	kg N/ha
Alle bedrifter	50.465	54,6	3.878	114	2.812	125	133
Bedrifter der anvender handelsgødning							
Kvæg i alt	14.059	53,4	3.842	66	3.855	145	151
Svin i alt	7.316	106,8	7.055	126	6.823	131	132
Fjerkræ i alt	1.061	62,1	4.317	67	2.915	118	121
Blandet brug	798	33,6	2.453	99	690	97	111
Plantebrug	4.043	37,1	2.992	104	1.448	122	134

1) Effektivt kvælstof. Den totale mængde kvælstof i gødningen multipliceret med udnyttelsesprocenten.

2) Beregningen af gennemsnitlig tilført effektivt kvælstof er sket med bedriftens areal som vægt.

Kilde; Plantedirektoratet, Statistik 2005

Set i sammenhæng med en pesticidfri drift vurderes en tilladt tildeling på 140 kg totalt N pr. ha *eller* en tildeling på max 75 % af kvælstofnormen ikke at være en speciel restriktiv begrænsning for de fleste bedrifter. På bedrifter med pesticidfri dyrkning vil vårsæd være noget mere udbredt sammenlignet med bedrifter, hvor der anvendes pesticider. Det skyldes, at sædskiftet bliver en vigtig faktor for kontrol af ukrudtsarter. Da vårsæd har en lavere kvælstofkvote end vintersæd, vil en drift uden pesticider isoleret set medføre en lavere kvælstofkvote. Der vil være sædskifter (på kvægbedrifter), hvor man forsøger at opretholde dyrkning af hvede på hele arealet uden brug af pesticider, og her kan N-behovet overstige 140 kg totalt N pr. ha (100 kg effektivt N), men det vurderes at være undtagelsen. Når gennemsnittet på økologiske bedrifter alligevel er så lavt, skyldes det den store anvendelse af fx kløver m.m., hvor der ikke tildeles meget N. Ved beregning af det miljøbetingede tilskud ses derfor udelukkende på omkostningen ved dyrkning uden brug af pesticider.

Pesticider

Der tages udgangspunkt i de beregninger, der blev udført til Bichel-udvalget. Der henvises til rapport nr. 107 fra SJFI: "Driftsøkonomiske konsekvenser af en pesticid-udfasning". Ved fuldstændig udfasning af pesticider (nul-scenariet) er det beregnet (tabel 4.8, s. 41 i ovennævnte rapport), at det driftsøkonomiske resultat (dækningsbidrag II)

reduceres med 2.514 mio. kr. for 2,6 mio. ha eller i gennemsnit ca. 1.000 kr. pr. ha. Der er dog en ret stor variation mellem de enkelte bedriftstyper, hvilket ses af tabel 8.

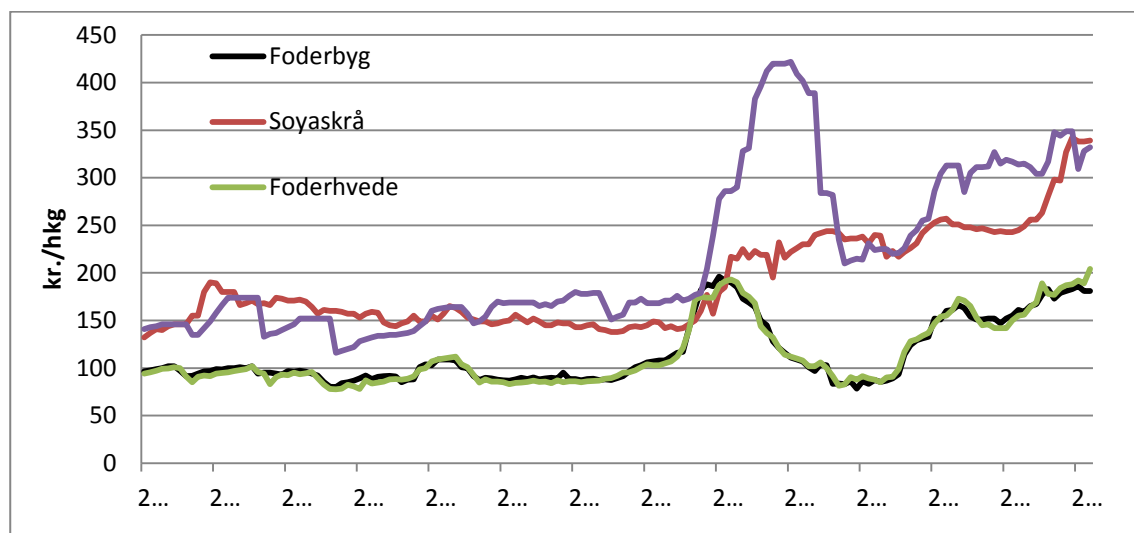
TABEL 8. Tab som følge af pesticidfri dyrkning på forskellige bedriftstyper.

Bedriftstype	Procentandel	Tab i DB II ved nul-scenarie, kr. ha
Planteavl på lerjord	9	1.000
Planteavl med roer på lerjord	10	1.700
Planteavl med frøavl på lerjord	9	1.400
Planteavl på sandjord	6	600
Planteavl med kartofler på sandjord	7	2.000
Kvægbrug på lerjord	10	890
Kvægbrug på sandjord, få DE	18	540
Kvægbrug på sandjord, mange DE	10	500
Svinebrug på lerjord	10	1.000
Svinebrug på sandjord	12	660
Gennemsnit		Ca. 970

Kilde: Rapport nr. 107 fra SJFI.

Ovenstående beregnede tab er med udgangspunkt i en kornpris på omkring 100 kr. pr. hkg. Denne pris er noget lavere end det aktuelle prisniveau på korn de seneste 5 år, der udgør 127 kr. pr. hkg. Se figur 1.

Figur 1. Udvikling i priser fra år 2000 til sommeren 2013

Kilde: Danmarks Statistik

Note: De viste priser er gennemsnitlige fakturerede priser ved landmænds køb af foderkorn og kraftfoder fra korn- og foderstofvirksomheder.

Til at indikere udviklingen af dyrkningsomkostningerne ved kornavl siden udarbejdelsen af rapport nr. 107, gengives i nedenstående tabel omkostningerne ved dyrkning af Vinterhvede i årene 2008-2012.

TABEL 9. Dyrkningsomkostninger for hvede år 2008-2012, kr. pr. hektar

	2008	2009	2010	2011	2012
Udsæd	476	476	595	595	527
Gødning	2.610	2.623	1.499	2.076	2.197
Planteværn	540	625	595	656	658
Maskinimk.	4.458	4.403	4.599	4.500	4.508
I alt.	8.084	8.127	7.288	7.827	7.890

Kilde: Budgetkalkuler 2008-2012. (1 års hvede, JB5-6)

Tabel 9 viser, at omkostningerne ved at dyrke vinterhvede i perioden ligger på ca. 8.000 kr. pr. hektar +/- 500 kr. Omkostningerne er således relativt stabile. De laveste omkostninger findes i 2010, og det skyldes lavere gødningspriser.

Såfremt det antages, at der stort set har været stabile dyrkningsomkostninger i hele perioden fra år 2000-2012, så vurderes det, at det beregnede indkomsttab som følge af pesticidfri dyrkning, opstillet i tabel 3, vil være ca. 25 % højere grundet en højere kornpris. Dette svarer til et indkomsttab på ca. 1.200 - 1.300 kr. pr. ha.

Transaktionsomkostninger

Der antages, at der løbende er meromkostninger ved økologisk produktion (både omlægning og i den daglige drift). Dette omfatter både et større tidsforbrug pr. ha og et højere rådgivningsbehov. Det vurderes, at begge er indeholdt i sammenligningen mellem konventionelle og økologiske bedrífers regnskabstal, som tidligere er beskrevet.

For konventionelle bedrífte, der omlægger til miljøbetinget drift, kan der være meromkostninger i forbindelse med omlægningen. Der kan være et højere rådgivningsbehov, og på en bedrift med 120 ha vurderes det øgede rådgivningsbehov at være ca. 5 timer i sæsonen, svarende til ca. 5.000 kr. eller 40 kr. pr. ha.

Samlet vurdering

De økonomiske tab ved økologisk drift i forhold konventionel drift udgør 1.830 kr. pr. ha for planteavlere fra 2010-12, mens der omvendt er en gevinst på ca. 980 kr. pr. ha for økologiske

mælkeproduktioner. Analysen viser endvidere, at indtjeningen for alle mælkeproducenter opgjort som indtjeningen efter ejeraflønning er negativ for 2010-2012, og at husdyrintensive bedrifter med 1,7 DE/ha ikke opnår en højere indtjening end bedrifter med under 1,7 DE/ha. Hvorvidt man fremadrettet ønsker to eller flere økologisatser målrettet driftstype eller en gennemsnitlig sats, kan herefter vurderes.

For konventionelle, der omlægger til miljøbetings drift, er tabet anslået til 1.200 - 1.300 kr. pr. ha excl. transaktionsomkostninger. Det vurderes, at der kan være transaktionsomkostninger for denne driftstype, hvor tabet kan udgøre 1.300 - 1.400 kr. pr. ha.

Københavns Universitet
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO)
Seniorforsker Brian H. Jacobsen

Svar på spørgsmål omkring beregninger af støttesatsen ved økologiordningen (MB)

Naturerhvervsstyrelsen har i juli 2014 bedt IFRO om at give svar på 3 kommentarer, de har modtaget til IFRO notat af 24 marts 2014 om "miljøbetinget tilskud".

Kommentar nr. 1.

"...det giver ikke megen mening at beregne tilskudssatsen ud fra driftsresultater. Det betyder for det første, at vi ikke tager højde for de bedrifter, der fravælger økologi af økonomiske årsager. Vi kan derudover erfare, at de i Tyskland anvender en anden model, hvor de sammenholder omkostningen ved de forskellige handlinger i driften. Denne metode betyder, at prisen på de økologiske varer ikke influerer på satsen".

Svar til kommentar nr. 1.

Ved at tage udgangspunkt i eksisterende konventionelle og økologiske heltidsbedrifter så får man et indtryk af indtjeningen hos de bedrifter, der er professionelle, og som har landbrug som hovederhverv. De driftsledere, som af en eller anden grund (dårlig driftsledelse m.m.) vil have dårligere driftsresultater som økolog og derfor fravælger dette, er derfor ikke i sammenligningsgruppen, da udgangspunktet er professionelle landmænd. Økologistøtten beregnes således heller ikke på basis af resultater fra deltidsbedrifter. Tanken er, at omlægningsstøtten hjælper folk i omlægningen (lav udbytte og lave priser), og at de derefter har en effektivitet og økonomi m.m. på niveau med andre tilsvarende økologer, selvom der i praksis er store forskelle. Støtten er ikke beregnet, så den har et niveau, der gør, at man grundet lavere udbytte m.m. burde have et større tilskud.

Hvad angår sammenligning af omkostningerne ved konventionel og økologisk produktion så kan den sammenligning ske på flere måder. Det fremgår også af rapport fra bl.a. AGRIGRID-projektet, at omkostningerne i EU-landene opgøres forskelligt. Tanken er jo, at der skal tages hensyn til forskelle i afgrøder, faktor anvendelse m.m. mellem de to driftsformer, og der er således en række forhold, der kan indgå. Grundlæggende kan to metoder anvendes:

1. Man sammenligner dækningsbidrag for fx økologiske og ikke-økologiske bedrifter og opgør forskellen.
2. Man anvender en konventionel bedrift som udgangspunkt og angiver de ændringer, man vil opleve ved overgangen til økologisk drift. Her tages hvert omkostningselement for sig, når forskellen opgøres.

De fleste lande bruger metode nummer 2, også fordi metode nummer 1 kræver en mere detaljeret statistik, som ikke alle EU-lande kan skaffe. Den metode, der bruges i det danske notat af 24. marts 2014, er baseret på metode 1, der tager udgangspunkt i realiserede data. Grundlæggende vil resultatet være det samme, men udstyr (fx en sprøjte), der ikke længere kan bruges, vil skulle afskrives under metode 1, men vil ikke indgå i metode 2, ligesom der vil være andre forskelle. Det vil primært være aktiver, der kan anvendes på en konventionel bedrift, men som ikke kan anvendes på en økologisk bedrift.

I begge metoder sammenlignes dækningsbidraget ved konventionel og økologisk produktion. I begge metoder indgår, at en højere salgspris for økologiske produkter øger indkomsten pr. enhed. I et eksempel fra Sachsen indregnes også forskel i salgspriser, men ved en fejl angives brutto-udbyttet som dækningsbidrag. De andre merudgifter, der angives, påvirker også dækningsbidraget og indkomsten. Der er således ingen tvivl om, at de økologiske salgspriser skal indgå i beregningen, idet man uden disse vil få et støtteniveau, der er for højt, idet støtten også vil dække den øgede indkomst, der kommer i form af højere salgspriser på økologiske produkter. Dette princip gælder for alle EU-lande. De poster, der er angivet, såsom såsæd, bjærgning af halm m.m., indgår således i den danske beregning.

Det kan dog undre, at andre lande, ifølge AGRIGRID-rapporten, yder en økologistøtte, som ligger noget over den danske. Det kan skyldes dels højere danske økologiske salgspriser, dels højere økologisk udbyttensniveau og en mere effektiv økologisk produktion. En nærmere undersøgelse vil kunne afdække årsagen til denne forskel i støtteniveau.

Hvad angår beregningsmetode så vurderes det, at brug af de enkelte elementer kræver en del indsigt for at få de rigtige effekter med i et omfang, der ikke over- eller undervurderer omkostningerne ved økologi i praksis. Ved brug af regnskab indgår alle meromkostninger, men også de elementer hvor der er lavere omkostninger, med deres faktiske og realiserede niveau. Der kan godt være en tendens til, at en vurdering baseret på post for post overvurderer omkostningerne ved skift til økologi, fordi de driftsmæssige justeringer, der foretages i praksis, og som reducerer omkostningerne, ikke indgår.

Det sværeste element er reelt eget arbejdstidsforbrug, idet det ikke er let at opgøre, og det ikke direkte indgår i regnskabet. I den gennemførte analyse er ejer aflønning dog værdisat og indgår dermed, selvom den kan være usikkert bestemt.

Det kan også nævnes, at den merpris, som ARLA i dag betaler for økologisk mælk, kan blive reguleret efter deres behov for økologisk mælk. Således er der pt. ikke behov for at øge den økologiske merpris, selvom mælkeprisen stiger, da udbuddet overstiger efterspørgslen. Omvendt vil mangel på mælk kunne betyde, at den økologiske merpris stiger.

Kommentar nummer 2:

"Fsva. omkostningen ved 140 kg N/ha loftet, så er der en udbytterespons ved at gødske højere op, den mener vi ikke, at IFRO kan se bort fra. I den forbindelse burde de i øvrigt ikke begrænse sig til at se på gødskning op til 170 kg N/ha eller en belægning på 1,7 DE. De bør sammenholde det med gødskning op til kvoten, da det vil være alternativet til økologisk drift. I det konkrete tilfælde med de økologiske mælkeproducenter, så vil de reagere ved at sætte flere køer i stalden, hvis vi fjerner loftet, så det er også en indgang, der kunne anvendes i regnestykket."

Svar til kommentar nummer 2

I "Notat om miljøbetinget tilskud" af 24. marts 2014 anføres følgende (side 2):

"Hvad angår kvælstoftildeling, så fremgår den ikke direkte af regnskaberne, men tidligere analyser foretaget af Plantedirektoratet i bl.a. 2000 har vist, at de økologiske bedrifter kun tilførte ca. 51 kg effektivt N pr. ha set i forhold til en norm på 137 kg effektivt N pr. ha. Der er ikke grund til at tro, at denne opgørelse er meget forskellig for 2010-2012, hvorfor det kan konkluderes, at grænsen på 140 kg N (total N) pr. ha ikke i praksis er en begrænsning på økologiske bedrifter. Denne mængde vil fx på en kvægbedrift svare til 98 kg effektivt N (fra gylle), og den faktiske tildeling på økologiske bedrifter er som angivet lavere."

Og

"På bedrifter med pesticidfri dyrkning vil vårsæd være noget mere udbredt sammenlignet med bedrifter, hvor der anvendes pesticider. Det skyldes, at sædskiftet bliver en vigtig faktor for kontrol af ukrudtsarter. Da vårsæd har en lavere kvælstofkvote end vintersæd, vil en drift uden pesticider isoleret set medføre en lavere kvælstofkvote. Der vil være sædskifter (på kvægbedrifter), hvor man forsøger at opretholde dyrkning af hvede på hele arealet uden brug af pesticider, og her kan N-behovet overstige 140 kg totalt N pr. ha (100 kg effektivt N), men det vurderes at være undtagelsen. Når gennemsnittet på økologiske bedrifter alligevel er så lavt, skyldes det den store anvendelse af fx kløver m.m., hvor der ikke tildeles meget N. Ved beregning af det miljøbetingede tilskud ses derfor udelukkende på omkostningen ved dyrkning uden brug af pesticider."

I forlængelse af det udarbejdede notat har Naturerhvervsstyrelsen foretaget et foreløbigt udtræk over alle gødningsregnskaber fra økologiske bedrifter for 2012/2013. Udtrækket omfatter cirka 1.860 økologiske bedrifter. Analysen viser, at cirka 400 bedrifter tildeler over 135 kg total N/ha. Det svarer til, at cirka 20 procent af alle økologiske bedrifter tildeler op imod grænsen på 140 kg N/ha. Det er således sandsynligt, at et bortfald af grænsen på maks. 140 kg N/ha vil betyde en øget N tildeling på nogle bedrifter, primært kvægbedrifter.

Dette vil så betyde flere husdyr på det nuværende areal eller en mulighed for at fx forpagte et mindre areal. Imidlertid vil dette kræve, at foder/grovfoder kan skaffes billigere end ved egne produktionsomkostninger. Således vil mælkeprisen og foderprisen have en indflydelse på, hvilken påvirkning en øget N-grænse vil have på mælkeproduktionen og husdyrintensiteten. Ved højere foderpriser skal grovfoderproduktionen helst ske på egne arealer, og så er en høj husdyrintensitet en ulempe. Grundlæggende vil kun de økologiske bedrifter, der har en samlet økonomisk gevinst ved at øge husdyrintensiteten, gøre dette. En stigning i det økonomiske resultat for disse økologiske mælkeproducenter vil alt andet lige reducere behovet for støtte til denne gruppe i forhold til den konventionelle gruppe – afhængigt af mælkepris og foderpris.

En sideeffekt ved øget husdyrintensitet vil være, at flere husdyrproducenter vil have mere husdyrgødning, hvoraf noget af dette så kunne sælges til økologiske planteavlere. Når dette kunne være relevant, skyldes det, at marginalværdien af øget husdyr N er faldende på husdyrbedriften, mens økologiske planteavlere, der ikke kan finde eller må bruge konventionel husdyrgødning, vil give en høj pris for mere N (måske 10 kr. pr. kg effektivt N – se [FOI Rapport 178](#)). Det er dog vurderingen, at der i dag ikke sælges meget økologisk husdyrgødning fra økologiske mælkebedrifter til økologiske plantebedrifter, bl.a. fordi økologiske planteavlere kan modtage konventionel husdyrgødning gratis. En analyse baseret på udtræk fra NAER's gødningsregnskaber vil kunne vise, om økologiske husdyrbedrifter i større omfang eksporterer husdyrgødning til planteavlsbedrifter. Den fremtidige udfasning af økologiske bedrifters brug af konventionel husdyrgødning vil bidrage til en større efterspørgsel.

Det skal endvidere nævnes, at sammenligningen mellem den økologiske produktion og konventionel produktion ikke kan tage udgangspunkt i konventionel husdyrproduktion med 2,3 DE/ha, da det er en national undtagelse fra nitratdirektivet. Størrelsen af et økologitilskud kan således ikke baseres på en sammenligning mellem økologisk produktion og konventionel produktion med 2,3 DE/ha, men kun 1,7 DE/ha, selvom indtjeningen på konventionelle bedrifter med 2,3 DE/ha kan være højere.

Sammenligningen kan dog udvides til at dække flere bedriftsgrupper, idet analyser fra Videncenteret indikerer, at den bedste tredjedel af de store konventionelle bedrifter (240-320 køer) vil have et noget bedre driftsresultat end de bedste økologiske bedrifter.

Kommentar nummer 3:

"..det er helt reelt at inddrage alle handlinger, der adskiller god økologisk praksis fra konventionel drift og omkostningsbestemme disse. Det er sådan, vi kan indregne en honorering for offentlige goder".

Svar på kommentar 3.

Det er rigtigt, at skift til økologisk drift indebærer en række gevinster i form af ingen pesticidbelastning og lavere N-udvaskning, som IFRO typisk inddrager i de velfærdsøkonomiske beregninger. Imidlertid angiver kommissionen i forordningen og vejledningerne, at compensation alene kan dække ansøgers indkomsttab og meromkostninger ved forpligtelsen, hvorfor forbedringer i andre samfundsgoder ikke indgår. De samfundsmæssige goder kunne være elementer, som man fra dansk side kunne arbejde for kunne indgå i beregningerne, hvis man fra dansk side finder det hensigtsmæssigt.

Kilder

AGRIGRID (2007) Summary review of payment calculations for agri-environmental measures.
http://www.macauley.ac.uk/agrigrid/documents/WP2_AEM_report.pdf

NAER (2014) Udtræk fra Gødningsstatistikken.